

SLOVENSKI NAROD.

Izbrana vsak dan, izvenjši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijače velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravišтво, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Taafejeva vlada in deželni zbori.

Dne 12. avgusta 1879 je prevzel grof Taafe predsedništvo v avstrijskem ministerstvu; od tega dogodjaja smo se Slovenci mnogo nadejali, kajti Taafeja so opisavali kot moža, ki ljubi in spoštuje pravico. Tako smo se nadejali poleg tega, da naš narod vsaj pod njegovo vlado ne bode več nákovalo, tudi to, da se popravi krivica, ki je personificirana v zdanjem kranjskem deželnem zboru, v katerem je nas Slovence jekleno kopito brutalne Auerpergove vlade potisnilo v manjšino, tako, da peščica Nemcev ukazuje slovenske kranjske. Ali kljub Taafejevim besedam, ki jih je govoril centralistom v državnem zboru, da on ne trpi, da bi se avstrijski Slovani na steno pritiskali še dalje, — ostalo je do danes še vse pri starem, niti za las Slovenci nismo še na boljem: šole se na dalje nemčijo, ustavaški „pedagogije“ še zmirom proganjajo narodne učitelje, uradni časopisi še neprenehoma hujskajo in kriče na nas. Upali smo, da, ko se kranjski deželni zbor zopet snide, da v njem ne bomo našli več óne razmere, katero je ustvarila prejšnja nemška strankarska vlada, in, ker deželni zbor naš zdaj že celi dve leti nij zboroval, da se mu bode vsaj letos odložilo malo več časa, da bi mu bilo moč urediti deželne stvari, sicer najpotrebniše. Tudi v tem smo se zmotili.

Meseca junija se zberó namreč deželni zbori, njih zasedanje pa bode trajalo samo četiri tedne. Spomnimo se, da se je v prestolnem govoru, s katerim je bilo otvoreno zdanje zasedanje državnega zbora, naglašalo, da se morajo vsi ljudski zastopi redno sklicavati, ter da se ne sme nobenemu kratiti odmerjenega potrebnega časa; in v adresi do

Nj. veličanstva cesarja je avtonomistiška večina naglasila, da se morajo deželni zastopi popolnoma razviti, ker to je v interesi posamnih dežel in njih prebivalcev. Ali se pa četiritedenski obrok, ki se je odločil deželnim zborom za prihodnje zasedanje, strinja s prestolnim govorom in z državnozbornsko adresno do cesarja? In kdo je zakrivil, da ta ukrep, ki ne ugaja ni deželnim zborom ni ljudstvu, se bode baje vse jedno izvršil? Avtonomistiška stranka je dosle podpirala Taafejevo posredujoče delo, ali ako g. ministerski predsednik to „posredovanje“ tolmači tako, da se spomni večine državnega zbora samo takrat, kadar je potrebuje, sicer pa se njegova vlada ne ozira nič na želje ljudstva, katero zastopa avtonomistiška večina, nego se dobriča samo ustavakom ter jim dela vse po volji, dakle je pa treba vendar pomisliti, koliko časa bode avtonomistiška večina državnega zbora podpirala še Taafejevo vlado. Spominjajmo se le nazaj, na koga se je Taafe dosle zmirom bolj oziral. Ne-li na centraliste, ki so mu zmirom metali polén pod noge? — Nadalje, da Taafe nij razpusil kranjskega deželnega zbora, da-si mu je znano, kakim potom so bili nemškutarski deželni poslanci voljeni, in da je dr. Bleiweiss temu istemu deželnemu zboru na čelo užgal znamenje ilegalnosti, ali ga nijso k takej popustljivosti prisilili ozir na centraliste, bankerotne v vseh slojevih? Ako ostane Taafe tudi še do ónega časa na krmilu, ko bode kranjski deželni zbor pričel svoje zasedanje, tedaj se bode pa lahko zgodilo, da bode moral stisniti v žep veliko in sijajno nezaupnico, katero bi lahko sklenila — ako se tega domisli kak gospod Kecelj — centralistiška ustavaška večina kranjskega deželnega zbora. Ako je mislil grof Taafe po-

sredovati in miriti, tedaj mu je njegovo polovičarstvo naredilo veliko črto čez njegov račun, ali bolje: zmešalo mu je račun njegovo nagnenje do centralistov. Zaupanje, s katerim je avtonomistiška stranka pozdravila nastop Taafejev, ohladilo se je že tako mej nami, kakor mej Čehi, in praška „Politik“ meni nekako, da avtonomistiška stranka ne bode več dolgo podpirala Taafejeve vlade, ker ne zasluži tega. To je tudi naše mnenje: slabše ne more priti za nas, nego je tudi danes, in na naše težnje se tu li druga vlada ne bode menj ozirala, nego se zdanja. Kdor je v Avstriji ministerski predsednik in notranji minister, ta mora pravično vladati z vsemi narodi, in tak pride, če ne za Taafejem, vsekako za kako drugo nam sovražno vlado, — poguma ne zgubimo. ?

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 9. marca.

Avstrijski cesarjevič naslednik **Rudolf** se je v nedeljo dopoldne na gradu Laeken zaročil s princesinjo **Stefanijo**, kakor se javlja iz Bruselja. Navzočna je bila vsa kraljeva rodbina in grof Chotek. Zvečer je bil velik obed na čast mladima zaročencema.

Polu-uradno se poroča, da namerava vlada češkemu deželnemu zboru predložiti nov volilen red, v katerem bode najvažnejša določba ta, da se zagotovi vsakej manjšini v velikem posestvu primerno zastopstvo.

V nedeljo je bil pokopan v Pragi dr. **Karel Sladkovsky**; s pogrebom so šla vsa narodna društva z zastavami svojimi, mestni zastop in župan, deželni odbor. V ulicah, skozi katere je šel sprevod, je bil plin prižgan.

Vnanje države.

Ruski poslanik v Parizu, **Orlov**, gre v kratkem na odpust v Peterburg;

Listek.

Kratek pregled zgodovine razvítka ruskega književnega jezika.

(Nastopno predavanje Platona Kulakovskega, profesorja ruskega jeziku na visókejši šoli v Belem gradu.)

Gospoda!

Najpopolnejši iz najvernejši izraz vsakega naroda je iskati v njega jeziku. Znati jezik, znati izvršno književnost národovo je toli, kakor poznávati dušo in mišljenje tega národa ali razumévati tudi tajne izjave tuje misli, tuje duše. V besedi je vsa minolost národna, njega bogastvo in krepost, njega dobra in slabejša svojstva, njega nádeje, njega težnje in njega ideali . . .

Ko je **Vuk Stefanović Karadžić**, nepozabljeni zbiratelj in izdavatelj srbske pri-povedne literature, izdal prve zbirke srbskih

národnih pesnij, katere je on nabral, je vsakdo nánje obrnil svojo pozornost in po njih je izvedel svet minolost srbsko v pesniške delavnosti národne trudoljubivosti in pomislil o bodočnosti čilega národa, kateri je bil tekar izvojeval sebi svobodo z mnogo krvjó. — Brez jezika nam nij moči misliti si národa. To so takó dobro razumevali Slovani v obče, da je v ruskem in drugih slovanskih govorih za stare dóbe beseda jezik značila jezik, kateri so govorili, in národ, kateri ga je govoril. Ako se národu odvzame jezik in zamenja s tujim, gubi národ svojo individualnost in bode članom onemu národu, čegaver jezik je sprejel. Jednakih primér v obče, a v slovanske zgodovini osobito — je vrlo mnogo. Kam so prošla ona nebrojna slovanska plemena, katera so se naselila po vseh zemljah ob Elbi in baltiskem morji, od pokrajin današnje Rusije tija do Danske? Danes némamo o njih niti sledú! Slovanska imena krajev, mest in rék, ali samo

nekateri njih ostanki so se ohranili v današnjih stanovnikih — to so vam ti nágrbni spomeniki tam, kjer je nekoč žil národ, katerega so pribrajali Slovanom: zdaj bivajo tamkaj ljudje po vsem tuji Slovanom, neprijatelji Slovanom — Nemci.

Jedína krepost jezikova jih je prestvarila v Nemce. In še celo pred našimi očmi, v današnjih dnéh, se dogaja isto. Majheni otóčec **Lužica** se čim dlje tem bolj pogreza v morje nemštva: tako vsak dan umira Slovanstvu del tega malega národa, sprejemajoč nemški jezik in pozabljaó domačega. Tudi v Češki nij malo okrajev, kjer se je izgubila češka národnost in so se ponemčili. Takó gine Slovanstvo tam, kjer je dušno in telesno slabejše od svojih sosedov.

V brambo samih sebe, za srečno zmago v boji s tujo kulturo, s tujim jezikom, treba je iskati krepósti v samem sebi in v bližnjih sosednjih rodnih plemenih. Umen trud ter

učitelja, predtelovadci so mu učitelji; to pa je tem višje ceniti, ker druga jednaka društva némajo z učiteljem pokazati niti polovice takega uspeha, kakor se more ponašati ljubljanski „Sokol“. Vzadnjič čudilo se je telovadnim produkcijam posebno „Sokolov“ Kališnika, Güntherja, Mulačka, Kriegerja, Magoliča in Milavca; žal, da so nam imena posameznim vajam neznana, sicer bi jih navéli na tem mestu. Vse gledališče se je ta večer navdušilo za „Sokolce“; želi so vsi odkritosrčnega odobravanja: ta večer je društvu „Sokolu“ utrdil bodočnost in mu jo osigurail.

Po dovršenem pevskem in telovadnem oddeli so „Dramatičnega društva“ dobrovoljci provajali jednoaktno veselo igró „Igralka“*), slovenskemu občinstvu uže znano iz prejšnjih — boljših časov. Naravnost govoreč moramo izpovedati brez okolišev, da se nam ta igra nij

*) Kakor se vrže poniglav in gladen pes na mirmir, mimo njega idočega potnika, takó je popál ljubljanski butelj, recte „Tagblatt“, v svojem poročilu o nedeljskej „akademiji“ v deželnem gledališču neposredno tudi prelagatelja vesele igre „Igralka“, nazivajoč jo: „den pikanten, sehr unverdaulich aus dem Französischen ins Slovenische übersetzten Eina-cter“. Ker je to igro nagradilo in natisniti dalo slavno „dramatično društvo“, res butoglavni nemški „knownothing“ daje slabo čast gospodom občornikom tega društva, akopram sedé na njega sovétniških stólih možjé, katerih imena so na najboljšem glasi celó tudi v poštenih tujcih. Kakšno slovenščino umó naši „nemški veščaki“ in kakó neprebavno prelagajo sami, o tem, se vé, némajo sreá govoriti, anti dobro znajo, da se smešé v razumníkih, kakor n. pr. so si v ponedeljek smíjoč se po kavarnah podajali narodnjaki prilogo „Laib. Ztg.“, ki v prav klasične slovenščini prinaša vest o cesarjeviča Rudolfa zaroki, in še to so naši nemški jezikoslovni (!) Rhadamanti najbrž sè silo dobili, v svojej zadregi „mutatis mutandis“ kričeči s Keanom:

A translator, a translator, a kingdom for a translator! Naš Boris Miran, kateremu je baš tisti „Tagblatt“ nekoč (l. 1869. in tudi še potem) mnogo neželene in nič cenjene hvale naklonil, póje nekje: „Gredó se sune páglazec v blato“, in mi, slušajoč ta sovéť ter poznaoči „Tagblattovo“ kajó zalégo, zapišemo le še v spomín naslednje gránese njega surovemu „idijotu“, živočemu ob škandalih:

Kar v luži kalnej se plódi, valf,
Naj žaba je ali ostudna krastača,
Najrajše v svojej prvi živí,
Najdrzejše tam koelece prevrača.
In res, čemú perútnice žabi?
Vesela je krákov in gólt da jej rabi! —

Uredništvo.

živim jezikom nij moči ravnati takisto; v njem je vse polno krvi, povsod se pokazuje življenje, vse je še promembno in nestalno.

Ruski jezik se je rano odločil od obče slovanske obitelji, in povestnica ga navaja liki posebno narečje, katero se precej loči od drugih. Ali sorodnost slovanskih jezikov v IX. in X. veku je bila še vrlo znatna: dovolj je, ako primerjamo list češkega evangelija X. veka z listom Ostromirovega evangelija, pisanega v Novem gorodu l. 1056., in uvérimo se, kakó neznatna razlika je bila tedaj mej jezikoma obeh razločenih slovanskih plemen. Toda zveza mej južnimi in severnimi Slovani, kar se more po vsej pravici reči, se niti nij pretrgala nigrdar: mnogo rokopisov, prevodov srbske in bolgarske redakcije, — prenešenih v Rusijo početkom ruskega državnega života, hrani se po arhivih in knjižnicah ruskih. Tudi v zgodovini znanstvenega in političnega života južnih in severnih Slovanov je v njih ostalo mnogo pisanih spomenikov. Čas in zgodovina sta takó razdelila slovanske jezike, da se jih je zdaj

baš zdelo srečno izbrana. Vsebina te igre je prvič našemu narodu tuja; nadalje so v njej pač le četiri naloge, a te četiri so vse jednako važne, lahka pa nij nobena; vzlasti za naslovno nalogo je neobhodno treba izrednih, i prirodnih i umeteljskih sposobnostij. Radi priznamo, da so si vsi sodelujoči pošteno prizadevali zadostovati težavnej zadači, pa zamolčati ne moremo, da je po našem mnenji le gospá Valenta popolnem ugodno rešila svojo nalogo in g. Kajzel. Občinstvu in — stvari bode vsakako bolje ustrezno, če „Dramatično društvo“ zmirom le take igre na oder spravlja, katerim so povse kos igralne moči, s katerimi razpolagati more društvo. Sicer pa naj pristavimo, kar smo slišali izza kulís, da je zaradi gledališke igre pri tej blagotvorniteljni akademiji odbor moral boriti se z interesantnimi „rodoljubnimi“ spletkami, vsled katerih je bila igra tako rekoč stoprav zadnjo uro osigurana. Po tem takem se nij čuditi, da so poslednji čas slovenske gledališke predstave tako — redke! In zopet to je, razen družih politíških, tudi uzrok, da se narodna društva tako redko javno oglašajo.

F. Hlavka.

Domače stvari.

— (Pogorelcem v Gorénjej Podgori) v okraji črnomeljskem je iz svoje zapsobne blagajne poklonil cesar 600 gld.

— (Čistega dohodka) je prinesla gledališka nedeljska dobrodelna predstava na korist Istranom in Notranjem 226 gld., — gotovo lepa podpora osiromašenim našim rojakom!

— (Mesečni živinski semenj v Ljubljani) je bil v ponedeljek dné 8. t. m. zeló živahen. Govedi so ljudjé prignali nad 1000 glav. Cena jim je bila precej visoka. Naši mesarji so si nakupili najlepših pitanih volov; a kakšnih dve sto so si jih izbrali tržaški živinski trgovci. Kónj je bilo na semnji okolo 400, in, dasi so bili dragi, se jih je vendar mnogo in lepih poprodalo v Italijo. Tudi domačih kupcev smo videli dovoljno število na tem živinskem semnji, katerega obiskovanost je najbrž pospešilo prekrasno vreme zadnjih dni.

— (Umrl) je minole nedelje v Ljubljani 74 letni krojač J. Penn, oča znanemu Henriku Pennu, prelagatelju mnogih Prešernovih pesnij in sedanjemu uredniku v Brni na

Moravskem izhajajočega dnevnika „Mährisch-schlesischer Correspondent“.

— (Radeckega spomenik), in sicer kip od broná v naravnej velikosti, ki ga je bil na razstavi londonskej leta 1851. kupil in mestu poklonil graditelj tukajšnjega kolizeja, pokojni Withalm, nameravajo letos postaviti pred tivolskim gradom, bivšo svojino tega slavnega avstrijskega vojskovodje.

— (Uradna slovenščina.) Glasovita priloga št. 55. „Laibacher Zeitung“, katere se dostojno spominjamo uže spredaj v opombi uredništva pri članku „o velikej akademiji v deželnem gledališču“, slóve od besede do besede tako: „Vsled telegrama Njih excelence gosp. ministerskega predsednika se je včeraj zgodila zaroka Njegove cesarske kraljeve Visokosti presvitlega cesarjeviča nadvojvode Rudolfa s kraljevo princeso Štefanijo, hčerjo Njih Velikanstva kralja Belgije. Za c. kr. predsednika dvorni svétnik: Dr. Anton Ritter Schöppel von Sonnenwalden.“

— (Iz Dobropolja) se nam dné 8. t. m. piše: Tukajšnjemu trgovcu Antonu Novaku je bilo v nedeljo dné 7. t. m. mej prvím duhovnim opravičilo 600 goldinarjev ukradenih. Trгоvec duri dobro zaklene, ne vedoč, da je notri zaprl tatu, ki se je bil baje na podstrešje skril, a potem zvršivši hudobni čin zapahé pri durih odtrgal in jo tako popihal z novci. Soditi je, da je bil kakšen domačin, ker je natanko znal, kje je denar spravljén. — Predvečer tega dneva je pa v bližnjí vasi Zagorici ogenj upepelil dvema posestnikoma hiši, a nekej zasebnici je zgorela telica, ki jo je imela v hlevci, hiše se držečem. Ogenj je nastal po neprevidnosti. Posestnika sta bila zavarovana. Da se pogubni element nij dalje širil, zabranile so brizgalnice, ki so bile kaj hitro na svojem mestu.

Listnica uredništva. Gosp. A. A. P. Ivanovič v Lj.: Ut desint... Radi bi ustregli Vašej želji in natisnili Vaše „Ubogo srce“, — vendar, če tudi smo mi res z globokim čuvstvom brali Vaš kratki roman, v aforističnej manéri pisan ne vemo, kakó bi ugajal našim č. naročnikom. Čujte, dandenes, ko so naše ljudstvo naši izvrstni pripovedovalci: Levstik, Jurčič, Stritar, Tavčar, Krsnik in dr. razvadili sè svojimi deli, bi Vi le težkó našli „nagnenih ušes“. Bodite zategadelj zadovoljni, ako se Vam mi zahvalujemo o tečnej dušnej hrani, katero smo nevoščljivi použili „inter muros“, ter jo potem izročili svojemu nigrdar nasičenemu uredniškemu košu, a navzlic temu: le naprej, in bodočnost je Vaša! — Gosp. V. S. v C.: Hvalo o posla em članku! D. pisi o stanji koroških Slovencev dobro došli. O Vašej „listnici“ nam nij znano ničesar. Zdravstvujte!

treba posebno učiti onim, kateri se želé upoznati z njimi.

Kakor srbski, tako se je tudi ruski književni jezik razvijal pod enakim uplivom jezika, katerega obično nazivljó staroslovenskim, cerkvenoslovenskim. Čegav je bil ta jezik? Znanost ima popolnih dokazov, da je to bil — tako rekoč — jeden bratskih slovanskih jezikov, kateri živé tudi dandenes. Ali kateremu plemenu je rabil, to je drugo vprašanje, o čegaver tolmačenji se učenjaki še nijso sporazumeli: jedni mislijo, da so ga govorili pradedje sedanjim Bolgarom, zatorej ga imenujó starobolgarščino, drugi pravijo, da je svojina Slovencev, naselivšim se v starej Panoniji. — Poslednje je verjetnejše.

Sveta slovanska apostola Ciril in Metod, završivša prevod svetih knjig na jezik slovenski, sta položila temelj razvitku rodnemu jeziku slovanskih plemen, in sta takó pomogla razvitku plemenskega jezika baš tedaj, ko je zapadna Evropa, prejemajoča kristijansko prosveto iz Rima, imela jezikom književnim —

jezik svojih svetih knjig in svojega obredoslovja — namreč jezik latinski. — Rusija, sprejemša kristijanstvo l. 988. iz Carigrada, je prejela od tod tudi bogoslužje v slovenskem jezici in slovenske knjige. Jeden najstarejših spomenikov slovenske besede — Ostromirov evangelij, pisan v Novem gorodu l. 1056., — ostaje še dandenes jeden najvažnejših in najstarejših spomenikov slovenske pismenosti, brez obzira na mnoge nove spomenike, odkrite v poslednjih 25 letih. S tem spomenikom navadno počimajo književniki zgodovino ruskega pismenega slovstva in zgodovino ruskega jezika po spomenikih.

Dežele, katere zavzemlje Rusija, so bile pot prehodu národov od iztoka na zapad. Za onega časa, ko se je država ruska snovala, se nij bilo po vsem izvršeno ono véliko premikanje národov z iztoka na zapad, katero obično nazivajo vélikim preseljevanjem.

(Dalje prih.)

poroč se sicer, da pride meseca aprila nazaj na svoje mesto, ali, da gre zdaj na odpust, ko francoska vlada zločinca Hartmana nij izdala ruskeji vladi, to je sumljivo.

Narodno sebranje **vzhodnje-rumelijsko** se bode zbralo 13. t. m., to je prihodnjo soboto.

V rodopskem pogorji so se zbrali mohamedanski vstaši; porta je za to baje poslala tja vojakov, da se ne prične zopet kako klanje.

Iz **Rima** se poroča, da je na gôdovni dan Tomaža Akvinskega v nedeljo opoldne zbralo se pri papeži okolo 3000 katoliških učenjakov. Papež jih je ogovoril in jim dokazal, da je filozofija Tomaža Akvinskega jedina rešiteljica denašnjemu pokvarjenemu svetu in da je za slogo cerkve od velike koristi.

V poslanskej zbornici **francoskej** so pristaši svobodne trgovine dosegli, da se bode od vlade predloženi colni tarif rešil v enej samej seji, tako da pristaši brambenega cola ne bodo mogli priti na dan s svojimi predlogi.

V **Abysiniji** se je prebivalstvo uprlo zoper svojega kralja Johanesa. Kralj je ubežal v provincijo Amharo ter zbira vojakov, da uduši upor. Egipčanska vlada ga podpira. Podaniki so se baje zato zoper njega uprli, ker je od njih pobral velik vojni davek z izgovorom, da bode za vojno zoper Egipt, potem je pa mož vse novce — zabil.

Angleška vlada je naznanila v spodnjem zbornici, da razpusti parlament o velikej noči, novi pa da skliče početkom majnika.

Véliká slovenska akademija v deželnem gledališču.

Žalostnim čutom sprehejaš se narodnjak slovenski mimo ljubljanskega Talijnega hrama; ta govor, ki se dandenes čuje iz njega, to nij tvoj govor, jezik ti je tuj, tuja ti igra, tuje občevanje, tuje mišljenje! In vendar, brate, ti vzdržuješ to gledališče, tvoj rod mora leto za letom sezati v žep, plačevati toliko in toliko tisočakov — zakaj? Zato da ima nemška inteligencija in miserna plebs nemška svojo zabavo tam notri, — da hodijo gledat Zulu-Kafra. Da, ker hodi pri nas uže dandenes vse po glavi — tam kjer je nemški, moralo bi biti slovenski, in kjer bi moralo biti — internacionalno, — mi pravimo mejnarodno, — tam je zopet nemški — nu dakle bodi tudi v sredini Slovenije nemško gledališče. Jedna ironija in krivica več ali mēnj pri nas, na koga to še kaj upliva?

Leta 1878. je bilo nekoč, ko smo Slovenci zadnjikrat čuli slovensko besedo raz javnega odra, „ki pomenja svet“. Potem pa je vse zamrlo, vse je potihnilo, in, kadar sem šel

mimo našega gledališča, menil sem da vidim tam gori sē slemena vibrati črno zastavo! Halucinacija! Saj so se notri veselili ljudje! Rájali so in frenetični smeh je zatiral vzdih-ljaj človeka, ki ljubi svoj rod!

Plebs! neumno ljudstvo, ki žaluješ! Ali ne znaš, ka ti ne potrebuješ pouka, ka je treba skrbeti za aristokratstvo? Kdo pa razume tvoj jezik, tvoj jezik slovenski? In pa neke „frajlice“ ljubljanske, saj družega ne znajo, nego nemščino „radebrehen“; Bog, krivica, katera izmej njih bi se le „spustila ké dol do slovenske šprae“? To so ljudje, kojih olíka je grda sodrga, ki se sramujó priznati, katera mati da jih je rodila, ki nasesavši se tujščine, sramujó se objeti svojo majko. Gotovo žalostne morajo biti naše razmere, ako celo ob prilíki, ko napravljamo tako svečanost, kakor je bila v nedeljo v gledališču, ne moremo zatreti svojih britkih čutov — vzbujajo se nam v takem slučaju še bolj. Pozabili smo sicer za en trenotek svoje žalostno stanje, ko je nastopil čitalniški pevski zbor na oder, ko je „Sokol“ sē svojo gibčnostjo prozival naše občudovanje, a kasneje smo zopet mislili: tako bi lahko bilo češče, da ne bi nas zatirala tuja krivična sapa, ki človeku jemlje veselje do delovanja, baš ker bi to bilo nevspešno, razvijala bi se laglje domača društva, ki gojé samo óno, kar je lepo in dobro, ako bi mogla dihati prosto. Saj narod je za nami, to je sijajno pokazala nedeljska zadnja predstava v gledališču; tako, kakor je bilo gledališče napolneno v nedeljo po vseh prostorih na galeriji, v ložah, v parterji in na sedežih, tako se nemškim predstavam nikdar ne pripeti, nam nij bilo na kvar, da je bil ob istem časi tudi drugod „koncert“. In kako teško je občinstvo čakalo, da vidi zopet jedenpot javno, kako napreduje domača narodna društva! Prijetno vzburjeno po slavnostnej ouverturi, ki jo je svirala gledališka godba pod vodstvom g. Majerja, nam Slovencem uže iz čitalnice znanega in — priljubljenega, je nastopil čitalniški pevski zbor sprejel z burnim ploskanjem. Tišina nastane: „Kad navali tiran kleti svujnom silom kao more, kad kamenoj steni preti po sinove Crne gore, sva Evropa pokon gleda, svak se divljaj sili čudi, — al pomoči niko neda!“ Črnogorec toži, pomoči ne prosi, ve, da ne bi uslišana bila njegova prošnja, osamljen je sicer, „al amanet (biser) osta sveti, ostala je još sloboda“ — v duši jo hrani, vsak jo brani: „Za

slobodu Lazar pade, za slobodu Miloš vrli, Ivan, Milan, Jugovići!“ Vsi so zánjo pomrli!

To je Havlasina „Илипои рои“; čitalniški pevski zbor je bil takrat srečen v izvolitvi tvarine; kompozicija „Crnoj gori“ je velik glasben proizvod, ki se drži dobro popevanja jugoslovanskega. Druga točka, ki jo je imel čitalniški pevski zbor izvrševati je bila Nedvčdova „Popotnik“. Po mojem mnenji je to najkrasnejša Nedvčdova kompozicija in biser mej našimi domačimi skladbami; dvoje ima v sebi ta lepa kompozicija, zavolj česar se je slovenskim dobro izvežbanim pevcem tako priljubila: prvič se lahko poje, drugič pa se lahko lepo poje. G. skladatelj je dal v to pesen takih olupšav, ki skrbé tudi za popólen efekt. Ozirajoč pa se osobito na to, kako da jo je popeval čitalniški pevski zbor v nedeljo, smelo trdim, da je g. skladatelj, ki je bil tudi v gledališču navzočen, malokaterikrat čul to svojo skladbo boljši izvršeno. Čitalniški pevski zbor ima tako moč v svojej sredi, katerej se vsak nalog izroči lehke vesti. G. Meden čuti, on čuti morebiti še pregloboko in iz tega izvira ón izraz v njegovem glasi, ki seže poslušalcu in pevcu notri do kostij. Vrh tega je pa sē svojim glasom vzdignjič razpolagal popolnem po volji, za to je ta pot celo sebe prekosil. Kar se pa tiče zbora, omeniti je — ker je bila predstava javna, bodi kritika i strožja — da je dinamika preveč trpela, pričienjanje in nehanje posamnih stavkov bilo bi smelo biti preciznejše in gg. basisti so hoteli posebno ob konci stavkov preveč ekscelirati sē svojimi glasovi. — Prvo in drugo točko je občinstvo sprejelo sē silnim navdušenjem, rokoplesk je pozdravil pevce, ko so nastopili, druga točka se je morala ponavljati in večkrat sta se morala gg. Meden in Valenta občinstvu prikazati. Zabilježim naj dakle faktum, da je čitalniški pevski zbor dosegel popólen uspeh, popolnem je rešil svojo nalogo, čast staro si je zopet javno utrdil. Opomeniti pa je še, da pet dnij, predno je čitalniški pevski zbor nastopil v gledališču, niti vedel nij, kaj da se bode pelo. Železna volja pevovodje g. Valente in pevskega zbora je ta pot zopet vse zmóгла. —

„Sokol“ je po vsej pravici vzbudil občno občudovanje; ta gibčnost, ta moč, ki jo je „Sokol“ kazal na odru, je celo nasprotnike zanj navdušil in čuli so se glasovi, kakor: Ljubljana bodi ponosna na tako telovadno društvo! „Sokol“ vrlo napreduje, in to brez

književni in znanstveni proizvodi kakega bližnjega národa, o čegaver prijateljstvu nij sumneti, dajó novega orožja v borbi s tujimi načeli, katera uničujó život in bitnost národa, z njim v boj stopajočega. Razen tega je še druga stran zeló važna — ta je korist, katero imamo, kadar se naučimo bližnjega tujega jezika. Znati samo svoj jezik, svoje slovstvo, pomenja toli, koli: oméjati se sē tesno ograjo svoje narodnosti, potiskati svoje poglede v odmerjen krog, v katerem nij móči niti svojega pravilno ceniti, in tem načinom se človek največ zataplja v pogreške, ležnjive zaključbe, ter ima obče zeló ozko polje za presójo.

V vsakem kulturnem narodu ima biti umni obzor širji; in sicer za tega delj, da bi možno bilo, jasno določiti in pravilno oceniti svoje národne črte, naravno najdragocenejše za národ kakor one, ki ga odlikujó od vsega, kar živi na sveti. Brezuvetno je bližje in popolno poznanstvo, prvič: z rodnimi plemeni, njih

jezikom, slovstvom, zgodovino, bitnostjo, in drugič: z družimi tujimi národi. A kakšen pot treba izbrati si, da se upoznemo s tujim ali bližnjim, bodi si v sosedstvu ali v dalji živčim národom; kakšnim načinom nam je móči zadolbsti se v misel in dušo národovo? Jedini najprimernejši pot je jezik, v katerem se izrazuje vsa krepost pogleda, in kateri pospešuje poznavanje njega mišljenja in plodov delovanja njega uma.

Národ živi in deluje, a delovanje se razvida iz nepretrgane vrste izvršenih dejanj, iz razvitka — in vse to delovanje odseva zopet v besedi — v jezici. Na svetu se menja vse; menjajo se dakle misli in čuvstva, in národni ideali ter vse te proméne, naj si bodo takšne ali drugačne, izreka samo jezik. Te menjáve nijso nič slučajnega, prigodnega — ne; tukaj se vrši vse jasnim zakonom, ima vse svoj razlog. In smoter nauku je, da najde, ureja in pojasnuje one zakone.

Ako se opiramo na prepričanje, da za temeljno znanje svojega jezika treba sposobnosti, da ga primerjamo s tujim, lehko vsakateri ceni važnost tujega jezika. Ali važnejše je, znati jezik sorodnih národov, poznavati plodove njih znanstvenega in slovstvenega delovanja. Vsakdo mi bode pritrdil, da jezik ruskega národa zavzímlje najvidnejše mesto mej slóvanskimi jezici, ustrezajoč političnej oblasti národovej in njega ogromnej množini, a tudi slovanskej minolosti in brzo razvijajočemu se njega znanstvu in književnosti.

Potrudimo se, načrtati kratek pregled razvitka ruskega književnega jezika.

Jezika živega in jaknega národa nij baš tako lahko analizovati, liki jezik národa, kateri je uže ostavil polje zgodovinskega delovanja. Kadar se ozremo n. pr. na latinski ali grški jezik, vidimo, da ležita pred jezikoslovcem kakor mrtev material, kateri moreš obdelavati po svoje volji, brez raznih ugovorov. Toda z